

PHILOSOPHICAL SCIENCES

LINGUISTIC-PHILOSOPHICAL STRUCTURALISM (SYNCHRONY AND DIACHRONY) OF E. HUSSERL'S CONCEPT "TRANSCENDENTAL EGO"

ЛІНГВО-ФІЛОСОФСЬКИЙ СТРУКТУРАЛІЗМ (СИНХРОНІЯ ТА ДІАХРОНІЯ) КОНЦЕПТУ «ТРАНСЦЕНДЕНТАЛЬНЕ ЕГО» Е. ГУСЕРЛЯ

Olena Chuikova¹

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-408-5-11>

Метою нашого дослідження є показати можливість застосування лінгвістичного структуралізму в аспекті синхронії та діахронії до суб'єктивного концепту «трансцендентального Его» Е. Гусерля. *Новизною* дослідження є поєднання лінгвістичного структуралізму і феноменології; знаходження суб'єктивістського контексту дослідження синхронії та діахронії; формування завдяки синхронії та діахронії понять «ретенціальна свідомість», «внутрішній час» «трансцендентального Его» Е. Гусерля. *Актуальність* дослідження полягає у необхідності знайти ключові підходи до розуміння історичної складової концепту «трансцендентальне Его» Е. Гусерля. Особливе значення мають поняття синхронії, діахронії, ретенції, «трансцендентального Его» «внутрішнього часу».

У процесі дослідження ми користуємося методами лінгвістичного та філософського структуралізму та феноменології Е. Гусерля. Спочатку ми згадаємо класичне викладення вказаних понять з лінгвістичного структуралізму.

Діахронія (від грецької діа – «наскрізь», «через», хронос – «час») – це розгляд історичного явища тих або інших мовних явищ та мовної системи у цілому як предмету лінгвістичного дослідження.

Синхронний метод означає паралельне дослідження і порівняння подій, що відбувались у різних місцях. Діахронний метод означає дослідження певного явища у його розвитку або дослідження зміни етапів, епох у історії окремо узятото регіону.

¹ Odesa National Medical University, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-5796-1112>

Діахронний підхід дозволяє досліджувати певну систему, обрану у якості одиниці аналізу, на певному часовому відрізку за умовою, що на цьому відрізку вона декілька разів якісно змінюється. При цьому виникає проблема вибору масштабу часу.

Відмінність синхронії та діахронії полягає в тому, що синхронія – це описування теперішнього (або всілякого зафіксованого у минулому) стану мови; діахронія – це описування його історії, зміни синхронних станів.

«Синхронія знає тільки одну перспективу, перспективу тих, хто говорить, і весь її метод зводиться до збирання від них мовних фактів... Діахронна лінгвістика, навпаки, повинна розглядати дві перспективи: одну *проспективну*, яка прямує за плином часу, та іншу *ретроспективну*, яка спрямована назад» [2, с. 59]. Отже, висновок такий, що синхронія та діахронія актуалізують всі темпоральні концепти феноменології Е. Гусерля, в саме: ретенцію, теперішнє, протенцію.

Для нашого дослідження є важливим сам прецедент співставлення лінгвістичних понять з філософськими, поєднання їх у структурну лінгво-філософію.

Раніше вже були спроби лінгвістичного прочитання структурної філософії М. Фуко з позиції синхронії та діахронії, а також формування епістемології. Ми застосовуємо вказані поняття як такі, що входять до констатуючої структури процедури універсального синтезу «трансцендентального Его» Е. Гусерля. Відмінність у тому, що стосовно філософії М. Фуко ми кажемо про історичне мислення, або історико-філософське разом з постмодерністським конструктивізмом, а у відношення філософії Е. Гусерля ми кажемо створення власної історії «трансцендентального Его» не як історично даного концепту, а як такого, апріорно даної структури з власною історією, що базується на багатьох концептах, особливо на ретенціальній свідомості [3].

Л. Вітгенштейн вважав, що «Его» не існує у світі або, що, можливо, «Я» існує на межі світу. Л. Вітгенштейн називав «Его» «кордоном світу». За думкою лінгвіста-філософа, «Я» скоріше є «граматичною» особливістю, похідним від займенника першої особи. Тим більше, що сприйняття світу свідомістю не є цілісним репродуктивним сприйняттям окремо існуючих предметів як тих феноменів, що стали предметом переживань, відчуттів у «Я» і, таким чином, створили потік свідомості у «трансцендентальному Его».

Важко уявити, що цей феноменологічний потік свідомості не має конотативного «граматичного» характеру, оскільки він залежить від мовних можливостей артикуляції концептів, враховуючи літературні «фантазії-ретенції» літератури напрямку «поток свідомості» з їх образністю (М. Пруст, Дж. Джойс), що репродуктивно відтворює

універсальність «життєвого світу», але феноменологічний потік свідомості з його особливими властивостями ми можемо дослідити у межах феноменологічної тематики. Таким чином, засобами літературними, лінгво-філософськими, картезіанської філософії, суто феноменологічними (методологією, низкою концептів) формується поняття про ретенціальну свідомість [1].

Інтенційна властивість свідомості надає можливість універсального синтезу. Інтенційність є універсальним генератором для часового розподілу «трансцендентального Его» у ре-тенції як фантазії про минуле, Іншого-Его як складової «трансцендентального Его», теперішнього як актуалізації у присутності сьогодення «трансцендентального Его» та самості (себе-власного) та про-тенції як претензії на потенційне творіння себе-власного, «трансцендентального Его» [3].

Синхронічний аспект «трансцендентального Его», безумовно, означає усвідомлення сьогодення, актуальну присутність. Діахронічний аспект «трансцендентального Его» означає, що поруч з інтенційністю сьогодення є інтенційність Его-Іншого, його ретенціальне відтворення у минулому, – що створює власну історію «трансцендентального Его» [1].

Висновки. Отже, зрозуміло, що завдяки синхронії та діахронії відбувається відтворення так званого «внутрішнього часу» трансцендентального суб'єкта, тобто йдеться про відтворення феноменів часу і буття-у-часі завдяки інтенціональній властивості свідомості «трансцендентального Его як безперервного потоку, в якому «іманентний час» свідомості також є категорією пізнання у межах феноменологічної філософії. Лінгво-філософський структуралізм є актуальним і плідним у застосуванні до концепту «трансцендентальне Его» феноменології Е. Гусерля.

Список використаних джерел:

1. Гусерль Е. Картезіанські медитації. Київ : Темпора, 2021. 304 с.
2. Ольховська Ю.Д. Синхронія/діахронія Ф. де Соссюра: наступність і новаторство. *Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія «Філологічні науки». Мовознавство.* Донецьк, 2016. Т. 2. № 5. С. 58–60.
3. Чуйкова О.В. Співвідношення дискурсів буття у філософському, релігійному та психоаналітичному контекстах: пошук трансценденції. *Філософські перипетії. Вісник Харківського національного університету.* 2001. № 531. С. 99–102.